

Педагогічні науки

УДК 37.072

Пахота Наталія Вікторівна

старший викладач кафедри менеджменту,

публічного управління та адміністрування

Державний університет інфраструктури та технологій

Пахота Наталия Викторовна

старший преподаватель кафедры менеджмента,

публичного управления и администрирования

Государственный университет инфраструктуры и технологий

Pakhota Nataliia

Senior Lecturer of the Department of Management,

Public Administration and Administration

State University of Infrastructure and Technology

Куца Тетяна Олександрівна

здобувач вищої освіти, РВО другий (магістерський)

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Куцая Татьяна Александровна

соискатель высшего образования УВО второй (магистерский)

ГУВО «Университет менеджмента образования»

Kutsa Tetiana

Graduate Student of the

State higher Education Institution «University of Educational Management»

**ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОСОБЕННОСТИ САМОРЕАЛИЗАЦИИ НАУЧНО-
ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ
ЗАВЕДЕНИЙ**

PECULIARITIES OF SELF-REALIZATION OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL WORKERS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Анотація. У статті розглянуто теоретичний аналіз сутності та змісту поняття самореалізації у професійній діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. На підставі аналізу наукових джерел та педагогічного досвіду окреслено важливі професійні якості освітніх фахівців для досягнення професійного становлення.

Ключові слова: саморозвиток, самоорганізація, самовдосконалення, заклади вищої освіти, науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти, професійні якості.

Аннотация. В статье рассмотрены теоретический анализ сущности и содержания понятия самореализации в профессиональной деятельности научно-педагогических работников высших учебных заведений. На основании анализа научных источников и педагогического опыта обозначены важные профессиональные качества образовательных специалистов для достижения профессионального становления.

Ключевые слова: саморазвитие, самоорганизация, самосовершенствование, высшие учебные заведения, научно-педагогические работники, соискатели высшего образования, профессиональные качества.

Summary. The article deals with the theoretical analysis of the essence and content of the concept of self-realization in the professional activity of scientific-pedagogical workers of higher education institutions. Based on the analysis of scientific sources and pedagogical experience, important professional qualities of educational specialists are outlined in order to achieve professional development.

Key words: *self-development, self-organization, self-improvement, institutions of higher education, scientific-pedagogical workers, applicants for higher education, professional qualities.*

Постановка проблеми дослідження. Інтерес до дослідження проблеми самореалізації та саморозвитку у професійній діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти зумовлені постійними змінами у структурі наповнення науково-методичних матеріалів та освоєння інноваційних технологій, які потребують студенти. Постійний запит суспільства та сьогоденні зміни у нормативно-правовій освітянській сфері вимагають постійної динаміки та саморозвитку викладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певні аспекти проблеми професійного саморозвитку відображені ще в працях Сократа, Демокрита, Ж. Руссо, М. Монтесорі, В. Сухомлинський та інших.

Над розв'язанням проблеми саморозвитку особистості викладача працювали й працюють нині українські дослідники: І. Зязюн, В. Кудін, О. Лавріненко, М. Солдатенко, О. Семеног, С. Пономаревський, Т. Іванова, О. Падалка, О.Аніщенко та інші. Дослідниками визнано, що однією з основних умов модернізації української освіти є підвищення рівня майстерності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти [3,4,7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проаналізувати та сформулювати основні напрямки самореалізації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Формулювання цілей статті. Запропонована стаття має на меті розглянути теоретико-методологічні та практичні аспекти саморозвитку та самоорганізації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Необхідність професійного зростання у часи реорганізації освіти в Україні та переорієнтування системи освіти на потреби суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в Україні відбувається становлення нової системи вищої освіти, орієнтованої на входження в європейській світовий освітній простір. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці обумовлений впливом суперечливих тенденцій: з одного боку, посиленням уваги до особистості науково-педагогічного працівника та його індивідуальності, а з іншого - впливом меркантильних ідей. У суспільстві в багатьох сферах суспільної практики все більшу цінність має роль особистості, здатної до професійного самовизначення і самореалізації. В даному процесі велика роль належить життєвим цінностям, які детермінують сферу діяльності і рівень її активності на успішність професійної діяльності.

Сучасна ситуація в системі освіти характеризується на сам перед вдосконаленням подальшого реформування освіти за стратегією нової команди Міністерства освіти і науки України. Також неможна недооцінювати індивідуальність науково-педагогічних працівників, що стає ще більш важливі чим раніше. Особливо важливим є вивчення педагогічного спілкування як сфери особистої самореалізації викладача, в процесі якого він повинен демонструвати не лише вузькопрофесійні, але і соціальні навички, сприяючі встановленню взаєморозуміння із здобувачами вищої освіти, збереженню душевної рівноваги і підтримці психологічного благополуччя, як у здобувачів, так і у нього самого.

Головною метою сучасного освітнього процесу є не просто механічна передача знань здобувачам освіти, а перетворення їх на суб'єктів саморозвитку, здатних отримувати знання самотійно. Як показує досвід, з боку здобувачів освіти останнім часом зріс інтерес до особистих якостей їх наставників, як доброта, порядність, чесність, тільки при їх наявності здобувачі готові віддати належне професіоналізму викладачів.

Тому в освітньому процесі навчання і виховання єдині: науково-педагогічні працівники транслиують здобувачам не лише знання, уміння,

навички, але і власну життєву філософію, важливою складовою якої є розуміння педагогом особового розвитку і його сенсу.

Науково-педагогічний працівник закладу вищої освіти (ЗВО) має володіти здібностями дослідника, організатора, оратора, психолога; володіти логікою навчально-виховного процесу; бути висококваліфікованим фахівцем, як у своїй предметній галузі, так і ерудитом в інших галузях знань. Оволодіння професією викладача ЗВО вимагає не лише певних природних здібностей і таланту, а й величезних розумових, фізичних, емоційних і часових витрат.

Саморозвиток та самовдосконалення являє собою постійне навчання, самостійне опанування нових знань відповідно до зростаючих вимог часу і нових умов діяльності, адже вперше в історії людства наступив такий період, коли покоління речей та ідей змінюються швидше, ніж покоління людей [7].

Таким чином людині протягом життя необхідно змінювати професійну орієнтацію та проходити постійне підвищення кваліфікації. Як зазначає І. Зязюн необхідно жити саме за принципом освіта протягом всього життя [4].

Самореалізація науково-педагогічних працівників - це форма активності педагога як суб'єкта соціального пізнання, спілкування і творчої діяльності. Самореалізація пов'язана з проблемами самоідентифікації, самоорганізації, індивідуалізації та творчої унікальності особистості.

Міра активності людини як суб'єкта творчої внутрішньої діяльності є показником духовності індивідуальності і виявляється в поведінці і діяльності людини у вигляді методів викладання, що мають цінності для здобувачів освіти та суспільства загалом [6].

Важливо є створення власного сприятливого середовища для саморозвитку і самореалізації, що вимагає напруженої діяльності і зусиль самої людини.

Під середовищем самореалізації особистості можна розуміти характер взаємин у конкретних соціальних групах, у яких включені науково-педагогічні працівники. Самореалізацію необхідно розглядати в соціальному, соціально-психологічному контексті, а не відокремлено, як винятково оригінальну, інновативну сторону індивідуального життя людини. Отже, яка б не була освіта і здібності, завжди є щось, що можна поліпшити в своїй професійній діяльності.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Якість педагогічного спілкування залежить від міри самореалізації та самовдосконалення науково-педагогічних працівників та здійснення можливостей розвитку. Сьогодні саморозвиток – це один з головних необхідних факторів сучасного та «просунутого» викладача. Усвідомлений саморозвиток є одним із засобів самоствердження, що проявляється у самовихованні та самовдосконаленні, а це є одним із головних факторів формування професійної культури викладача.

Література

1. Аніщенко, О. Кар'єрне зростання – складова життєвого успіху педагога / Олена Аніщенко // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. Хмельницький, 2011. С. 31-37.
2. Гончаренко С. У. Гуманізація освіти України / Гончаренко С. У. // Кримські педагогічні читання: Матеріали Міжнар. наук. конф. / За ред. С.О.Сисоєвої і О.Г.Романовського. Харків: НТУ „ХПІ”, 2001. С.131-138.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>
4. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: Підручник. К.: Вища школа, 1997. 349 с.

5. Ільчук В.В. / Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах: дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2016. 254 с.
6. Максименко С.Д., Сафін О.Д., Олексієнко Б.М. Основи загальної та військової акмеології - навчальний посібник. Хмельницький: вид-во НА ПВУ, 2000. 464 с.
7. Розвиток і саморозвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів: колективна монографія / Зязюн І.А., Лавріненко О.А., Солдатенко М.М., Семенов О.М., Пономаревський С.Б., Іванова Т.В., Боровік О.М., Грищенко О.А., Тринус О.В., Падалка О.С. К.: ІПОД НАПН України, 2015. 340 с.

References

1. Anishhenko, O. Kar'jerne zrostannja – skladova zhyttjevogho uspihu pedaghogha / Olena Anishhenko // Profesijne stanovlennja osobystosti: problemy i perspektyvy : materialy IV mizhnar. nauk.-prakt. konf. Khmeljnyckyj, 2011. S. 31-37.
2. Ghoncharenko S. U. Ghumanizacija osvity Ukrajiny / Ghoncharenko S. U. // Krymsjki pedaghoghichni chytannja: Materialy Mizhnar. nauk. konf. / Za red. S.O.Sysojevoji i O.Gh.Romanovsjkogho. Kharkiv: NTU „KhPI”, 2001. S.131-138.
3. Zakon Ukrajiny «Pro vyshhu osvitu». URL: [mhttp://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page).
4. Zjazjun I. A. Pedaghoghichna majsternistj: Pidruchnyk. K.: Vyshha shkola, 1997. 349 s.
5. Iljchuk V.V. / Pedaghoghichni umovy profesijnogho samorozvytku vykladachiv fakhovykh dyscyplin u vyshhykh aghrarnykh navchaljnykh zakladakh : dys. kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnycja, 2016. 254 s.
6. Maksymenko S.D., Safin O.D., Oleksijenko B.M. Osnovy zaghaljnoji ta vijsjkovoji akmeologhiji - navchaljnyj posibnyk. – Khmeljnyckyj: vyd-vo NA PVU, 2000. 464 s.

7. Rozvytok i samorozvytok pedaghoghichnoji majsternosti majbutnikh uchyteliv: kolektyvna monoghrafija / Zjazjun I.A., Lavrinenko O.A., Soldatenko M.M., Semenogh O.M., Ponomarevsjkyj S.B., Ivanova T.V., Borovik O.M., Ghryshhenko O.A., Trynus O.V., Padalka O.S. K.: IPOOD NAPN Ukrajinu, 2015. 340 s.